

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie zażalenia adwokata J. B.

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2025 r.

w sprawie o sygn. I NSP 18/25,

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 3 września 2025 r.,

**uchyla postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2025 r.
o sygn. I NSP 18/25 w całości i przekazuje sprawę Sądowi
Najwyższemu do ponownego rozpoznania**

Marek Dobrowolski Elżbieta Karska Maria Szczepaniec

JW

UZASADNIENIE

J. B., adwokat, pismem złożonym w imieniu własnym z 8 kwietnia 2025 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego 14 kwietnia 2025 r. zaskarżył postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2025 r. w sprawie o sygn. akt I NSP 18/25, którym na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21).

Zawieszone postępowanie dotyczyło stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie zawisłej przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie o sygn. akt II AKa 400/24, o które wniósł J. B. pismem z 3 stycznia 2025 r.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy w składzie jednoosobowym stwierdził, że przepis art. 22 § 1 k.p.k. stanowi, że jeśli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody, a katalog przyczyn zawieszenia postępowania zawarty w cytowanym przepisie ma charakter otwarty. Ponadto, Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, że postępowanie w sprawie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczy się po częściowym uchyleniu przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 14 grudnia 2022 r., II KK 206/21 wyroku tegoż Sądu Apelacyjnego na skutek stwierdzonej nieprawidłowości składu orzekającego, przy czym postępowanie ponownie toczy się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sytuacji podniesienia przez obrońców niektórych oskarżonych okoliczności nieprawidłowości składu orzekającego.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Najwyższego w przedmiocie zawieszenia postępowania skarżący powołał przepisy art. 22 § 2 k.p.k. w zw. z art. 425 k.p.k. i art. 459 k.p.k. zaskarżając powyższe postanowienie w całości i na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. zarzucił obrazę przepisów procedury karnej, tj. art. 439 § 1 k.p.k. jako bezwzględnej przyczyny odwoławczej, polegającej na wydaniu skarżonego postanowienia przez nienależycie obsadzony sąd (pkt 1) oraz obrazę przepisów procedury karnej, tj. art. 22 § 1 k.p.k., mający wpływ na jego treść poprzez zastosowanie i uznanie, że w sprawie niniejszej, tj. dotyczącej wniesionej skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby (pkt 2).

Skarżący na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i rozstrzygnięcie wniesionej skargi, zaś pismem z 4 czerwca 2025 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego 11 czerwca 2025 r. o przyspieszenie rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego w przedmiocie zawieszenia postępowania.

W uzasadnieniu zażalenia stwierdzono, że zdaniem skarżącego przywołana przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu skarżonego postanowienia uwaga, że w ponownym postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym obrońcy niektórych oskarżonych podnieśli nieprawidłowość składu orzekającego, nie ma znaczenia dla rozpoznania wniesionej przez jednego z oskarżonych skargi na przewlekłość toczącego się postępowania. Skoro Sąd Najwyższy wyrokiem z 14 grudnia 2022 r. (II KK 206/21) uchylił wyrok na skutek stwierdzenia nieprawidłowości składu orzekającego wydając odpowiednie zalecenia co do składu sądu przy ponownym rozpoznaniu sprawy, to przy ponownym obsadzaniu składu do rozpoznania wniesionych apelacji Sąd Apelacyjny winien się tymi zaleceniami kierować. Czy istotnie zalecenia wskazane w wyroku z 14 grudnia 2022 r. (II K 206/21) zostały w postępowaniu o sygn. akt II AKa 400/24 (VIII AKa 140/23) dochowane, nie powinno być przedmiotem troski Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na przewlekłość tamtego postępowania. Ponadto skarżący stwierdził, że to czy okoliczności nieprawidłowości składu orzekającego okażą się zasadne nie sposób wiążąco ocenić na tym etapie, bowiem wnioski o wyłączenie sędziego nie zostały jeszcze rozstrzygnięte. Brak tego rozstrzygnięcia w rozsądnym terminie jest m.in. zarzutem skargi, której Sąd Najwyższy w postępowaniu I NSP 18/25 nie chce rozstrzygnąć, zasłaniając się wymyśloną długotrwałą przeszkodą, która z całą pewnością nie wystąpiła.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym

przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania” lub „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Jednocześnie wobec treści art. 426 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy winien rozważyć dopuszczalność zażalenia w niniejszej sprawie, bowiem postępowanie ze skargi na przewlekłość postępowania ma charakter incydentalny, zaś z mocy art. 8 ust. 2 u.s.p.p. podczas jej rozpoznawania, zastosowanie znajdują przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy.

Ponadto Sąd Najwyższy zwraca uwagę na fakt, że choć działa co do zasady poza tokiem instancji, to jego rolą, jako organu władzy sądowniczej powołanego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, jest rozpoznawanie środków odwoławczych (art. 1 p. 1 a uSN) oraz zapewnienie dwuinstancyjności postępowania tam, gdzie jest to niezbędne lub nie zostało zachowane i czym przyczyniło się do naruszenia art. 77 ust. 2, art. 78 lub art. 176 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy w tym składzie, mając na uwadze art. 426 § 1 k.p.k., który stanowi, że od orzeczeń sądu odwoławczego oraz od orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej, uznał zaskarżone postanowienie jako wydane w pierwszej instancji, od którego na podstawie art. 425 § 1 k.p.k. przysługuje środek odwoławczy i które na mocy art. 425 § 2 k.p.k. można zaskarżyć w całości lub w części oraz na podstawie którego to przepisu można także zaskarżyć brak określonego rozstrzygnięcia. Ponadto z mocy art. 426 § 2 k.p.k. zażalenie przysługuje na postanowienie o zawieszeniu postępowania, o którym orzekał sąd odwoławczy, do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy zastosował przepisy postępowania karnego o postępowaniu odwoławczym, tj. art. 425 k.p.k. i nast. oraz o zażaleniu, tj. art. 459 i nast., do stosowania których odsyła wspomniany już art. 8 ust. 2 u.s.p.p. W przeciwnym razie mielibyśmy do czynienia z luką procesową, skutkującą brakiem możliwości weryfikacji postanowienia zamykającego drogę do wydania orzeczenia w sprawie, co do której ustawa przewiduje dwumiesięczny termin na jej rozpoznanie, zaś zaskarżone postanowienie uzależnia załatwienie sprawy od działania ustawodawcy, które jest przyszłe i niepewne. Stąd zdaniem Sądu Najwyższego w tym składzie, niezbędne jest zastosowanie zasady dwuinstancyjności postępowania – instancji poziomej (patrz: T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Tom I, Warszawa 2014 r., s. 1411 i nast.). W literaturze podkreśla się, że przepisy art. 425 § 1 i art. 426 § 1 k.p.k. urzeczywistniają konstytucyjną zasadę co najmniej dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP), która jest konsekwencją konstytucyjnej zasady zaskarżalności orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP). Przepisy te stanowią istotną gwarancję i środek ochrony praw jednostki umożliwiające usuwanie uchybień i kontrolę arbitralności pierwszej instancji (patrz: D. Drajewicz, *Kodeks postępowania karnego*, Tom II, *Komentarz Art. 425-682*, Warszawa 2020 r., s. 12; w zakresie w jakim art. 426 § 2 odnosi się do postępowania przed sądem odwoławczym por. także rozważania na temat realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 lutego 2015 r. (K 34/12, Dz.U. 2015, poz. 290), w którym TK uznał, że art. 426 § 1 w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia takiego orzeczenia, jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, *ibidem*, s. 13).

W drugiej kolejności Sąd Najwyższy w tym składzie podkreśla, że ogranicza się do rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2025 r. o sygn. akt I NSP 18/25, zaś kwestię zasadności wniesionej pismem z 3 stycznia 2025 r. skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczącej się pod sygn. akt II AKa 400/24 pozostawia do rozpoznania w odrębnym postępowaniu ze względu na wcześniej określony w tej sprawie skład (zarządzenie z dnia 5 lutego 2025 r.).

Przechodząc do oceny merytorycznej, Sąd Najwyższy stwierdza, że zaskarżone postanowienie nie może się ostać z powodu obrazy przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 2 k.p.k.) oraz błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść tego orzeczenia (art. 438 pkt 3 k.p.k.).

Sąd Najwyższy zastosował niewłaściwą podstawę prawną, tj. art. 22 § 1 k.p.k. jako podstawę zawieszenia postępowania. Ocena ta jest błędna, bowiem w sprawie I/NSP 18/25 nie zachodziła ani nie zachodzi żadna długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, podobnie jak w sprawie głównej, tj. w sprawie o sygn. akt II AKA 400/24, do którego odnosiła się skarga na przewlekłość. Tym bardziej nie miały miejsca okoliczności takie jak brak możliwości ujęcia oskarżonego albo brak możliwości brania udziału przez oskarżonego w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby.

Ponadto, stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Sąd Najwyższy tej oceny nie dokonał, zawieszając postępowanie w oparciu o błędną podstawę prawną, wobec czego postanowienie I/NSP 18/25 należało uchylić w całości.

Wymienione w zaskarżonym postanowieniu orzeczenia organów międzynarodowych kierowane są do Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej, a nie do organu sądowego tego Państwa Członkowskiego ani tym bardziej do Sądu Najwyższego. Żaden organ sądowy prawa krajowego nie jest w tym przypadku stroną postępowania przed TSUE. Stroną taką jest wyłącznie Państwo Członkowskie, a w konsekwencji to ono, a precyzyjniej jego organy władzy

wykonawczej, a gdy jest to niezbędne także organy władzy ustawodawczej, decydują o sposobie i zakresie realizacji orzeczenia sądu międzynarodowego w prawie krajowym. Dotyczy to także uznania odpowiedzialności międzynarodowej, choć ta z wymienionych orzeczeń wcale nie wynika.

Podobnie należy ocenić stwierdzone w wyroku ETPCz z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21) systemowe naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC oraz wskazany termin na jego usunięcie. Adresatem wyroku jest Państwo-Strona EKPC a nie Sąd Najwyższy Państwa-Strony. To suwerenne Państwo-Strona decyduje o sposobie wykonania wyroku ETPC w systemie prawa krajowego. Decyzje te w żadnym wypadku nie należą do Sądu Najwyższego, zaś przedstawione w uzasadnieniu postanowienia z 27 marca 2025 r. o sygn. I NSP 18/25 rozumowanie świadczy o niezrozumieniu podziału kompetencji organów państwa w stosunkach międzynarodowych, co w konsekwencji powoduje, że ww. postanowienie narusza art. 7 Konstytucji RP. Z tego też powodu należało je uchylić.

Kolejny błąd Sądu Najwyższego w ustaleniach faktycznych dotyczy twierdzenia o utrwalonym orzecznictwie TSUE zawierającym wzmiankowaną już opinię na temat Krajowej Rady Sądownictwa. Szczęólnego podkreślenia wymaga fakt, że sprawa ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie o sygn. II AKa 400/24 podobnie jak sprawa o sygn. I NSP 18/25 nie mają żadnego związku z powołanym w uzasadnieniu orzeczeniem TSUE, bowiem żadne pytanie w trybie prejudycjalnym nie zostało w tych sprawach nigdy do TSUE skierowane, a tylko wzgląd na takie pytanie mógłby stanowić uzasadnioną przyczynę zawieszenia postępowania.

Sąd Najwyższy zwraca też uwagę na konsekwencje, jakie wywołuje zaskarżone postanowienie I NSP 18/25 z 27 marca 2025 r. o zawieszeniu postępowania, bowiem jako czynność skutkująca trwaniem postępowania dłużej niż jest to konieczne, generuje kolejną przewlekłość w sytuacji, gdy ustawodawca z mocy art. 11 u.s.p.p. przewidział dwumiesięczny termin na rozpoznanie takiej sprawy, licząc od daty złożenia skargi. Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdza, że zawieszenie postępowania w sprawie I NSP 18/25 było czynnością zarówno

nieprawidłową jak i naruszającą prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Zgodzić się trzeba ze skarżącym, że zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o zawieszeniu postępowania w sprawie o przewlekłość, może być dla obywatela niezrozumiałe i stanowi próbę „obejścia” systemu wymiaru sprawiedliwości, a także stanowi próbę uchylenia się od sprawowania wymiaru sprawiedliwości w oczekiwaniu na podjęcie zgodnych z wyobrażeniem Sądu Najwyższego działań ustawodawczych. Słusznie też skarżący zauważa, że „Ustawodawca może przepisy zmieniać według oczekiwań Sądu Najwyższego albo też przepisów tych nie zmieniać, a powyższe przymioty Ustawodawcy nie mogą pozbawiać prawa strony do sądu i rozpoznania wniesionej skargi na przewlekłość prowadzonego postępowania apelacyjnego”.

Mając powyższe na względzie, Sad Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie w całości na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 426 § 2 k.p.k. i art. 425 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 k.p.k.

Zdanie odrębne do postanowienia złożyła SSN Maria Szczepaniec

Marek Dobrowolski Elżbieta Karska Maria Szczepaniec.

JW

**Uzasadnienie zdania odrębnego SSN Marii Szczepaniec złożonego
do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2025 r.,
I NZ 18/25**

Nie zgadzam się z rozstrzygnięciem podjętym przez większość składu orzekającego w sprawie o sygn. akt I NZ 18/25. Moim zdaniem zażalenie adw. J. B. na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2025 r. o zawieszeniu postępowania na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. należało oddalić.

W mojej ocenie żaden zarzut podniesiony w przedmiotowym zażaleniu nie zasługiwał na uwzględnienie, a zaskarżone postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2025 r. powinno zostać utrzymane w mocy.

SSN Maria Szczepaniec

JW

[a.ł]